

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

Van **NU** naar **LATER**

NR. 14 november 2015

**Zonder risico's
geen indexatie**

**Haalbaarheidstoets:
hoe hoog ligt de lat?**

**Bestuurskandidaten namens
gepensioneerden gezocht**

**Interview voorzitter Vereniging
van gepensioneerden**

Het pensioenfonds is van ons allemaal

Je pensioen is bij Pensioenfonds Cosun in goede handen. Het bestuur bepaalt het beleid en het verantwoordingsorgaan en de visitatiecommissie zien er op toe dat het zorgvuldig wordt uitgevoerd. Voor de uitvoering van een aantal processen schakelt het bestuur verschillende externe partijen in zoals een vermogensbeheerder. In dit bulletin vind je een interview met Johan Scheper, die daarover vertelt. Het Pensioenbureau zorgt voor de administratie en verslaglegging, de uitvoering van de pensioenregeling, de betaling van de pensioenuitkeringen en de bestuursondersteuning.

Als deelnemer moet je zorgen dat je weet wat je later aan pensioen kunt verwachten, welke keuzes je hebt en wanneer je in actie moet komen bij veranderingen in je leven en werk. Die informatie krijg je van ons, maar je moet er zelf wat mee doen.

Verder wordt eigenlijk alles voor je geregeld. Maar je hebt wel degelijk invloed op hoe dat wordt geregeld. Zo hebben we het verantwoordingsorgaan, dat zoals gezegd het beleid van het bestuur controleert en het bestuur adviseert. Daar zitten vertegenwoordigers in namens de actieve en de pensioengerechtigde deelnemers en de werkgever. Dat geldt ook voor het bestuur. In dit bulletin doen we een oproep voor een kandidaat bestuurslid namens de pensioengerechtigden.

In deze editie van Van NU naar LATER vind je ook een interview met Wytze Dijkstra, de voorzitter van de Vereniging van Gepensioneerden. Die vereniging is met 830 pensioengerechtigden nauw betrokken bij ons fonds.

We vinden het belangrijk om contact te houden met onze deelnemers. Dat doen we door de Pensioenbulletins, de website www.pensioenfondscosun.nl, jaarlijkse pensioenoverzichten, deelnemersbijeenkomsten en brieven. Maar we vinden het ook fijn als jullie contact houden met ons. Met je vragen over je pensioen kun je altijd bij het Pensioenbureau terecht. We staan

ook open voor opmerkingen en suggesties. Laat ze aan ons weten of vertel ze aan de bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan. Jouw mening doet ertoe. Het pensioenfonds is immers van ons allemaal.

Cor Veraart
Manager Pensioenbureau

In dit nummer

P3 Zonder risico's geen indexatie

P5 Haalbaarheidstoets

P7 Interview voorzitter
Vereniging van Gepensioneerden

P8 Nieuwe startbrief

P9 Kandidaat bestuursleden namens
pensioengerechtigden gezocht

P10 AXA IM herbenoemd als
vermogenbeheerder

P11 Eerder of later met pensioen

Colofon

Van NU naar LATER is een uitgave van Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun. Het pensioenfonds is verantwoordelijk voor de uitgave van het bulletin, maar is niet verantwoordelijk of aansprakelijk voor de in het bulletin gedane uitspraken van geïnterviewde personen van andere organisaties. Het bulletin wordt verspreid onder actieve deelnemers en gepensioneerden van het Pensioenfonds in een oplage van ca. 2700 exemplaren.

Redactie: Communicatie Montae, Rijswijk
Coverfoto: Joyce de Vries
Vormgeving: Reproscan
Druk: SMG Groep

U kunt reacties sturen naar:
Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
Postbus 3411
4800 MG Breda
T: 076 530 34 10
E: Pensioenbureau@cosun.com

Zonder risico's geen indexatie

Misschien heb je in september op TV Zwarte Zwanen gezien over de pensioensector. Programmamaker Cees Grimbergen schetste in twee afleveringen een schokkend beeld van de pensioensector met deelnemers die geen idee hebben van wat er met hun geld gebeurt. Ook leek het of pensioenfondsbesturen zonder kritische vragen te stellen enorme sommen geld toevertrouwen aan beleggers die hoge vergoedingen opstrijken en soms enorme verliezen maken op zeer risicovolle investeringsprojecten.

Wellicht vraag je je af: hoe zit dat allemaal bij pensioenfondsen Cosun? We gingen het vragen aan Willem van den Nieuwenhof, de voorzitter van het bestuur van het pensioenfonds.

Hij heeft met afschuw naar de programma's gekeken. "Je hoort een vrachtwagenchauffeur iets zeggen in de trant van 'het deugt niet'. Drie woorden die een sterk gekleurd beeld neerzetten. Als daarna een fondsbestuurder wil uitleggen hoe het zit, krijgt hij de ruimte niet, want dat lukt niet in drie lettergrepen." Willem kan zich er nu nog boos over maken.

Goed rendement door de jaren heen

"Het is zeker waar dat er dingen zijn misgegaan in het verleden. Als je belegt, neem je risico's. Soms pakt dat goed uit, soms niet. Het gaat erom dat je als je alles optelt een goed rendement voor je deelnemers haalt. Er zitten namelijk altijd ook tegenvallers tussen. Bij het Cosun fonds hebben we in vastgoed geïnvesteerd waarvan de waarde kelderde na de financiële crisis. Met de kennis van nu, zouden we dat achteraf zeker anders hebben gedaan. Aan

de andere kant: afgelopen jaar hebben we op onze beleggingen een rendement van 18,4% gehaald. Dat komt voor een belangrijk deel door de afdekking van het renterisico. Dat is dus een goede keus geweest. Als je naar de lange termijn kijkt, denk ik dat we het tot nu toe goed hebben gedaan, want onze deelnemers zijn ondanks de moeilijke achterliggende jaren nooit in hun pensioen gekort en hebben maar weinig indexatie gemist."

Kijken naar de lange termijn

Willem benadrukt dat je bij het beoordelen van de pensioensector naar de lange termijn moet kijken. Hij geeft er twee voorbeelden van. "Het Philips pensioenfonds heeft in het verleden te lijden gehad van het bouwfraude schandaal. Daar is veel over te doen geweest. Maar mijn vader heeft er tot zijn overlijden dit jaar 35 jaar lang een fatsoenlijk pensioen genoten. En kijk eens naar het pensioenfonds van de sigarenindustrie. Ik ben opgegroeid in een streek waar veel sigarenfabrieken waren. Die zijn bijna allemaal verdwenen. Maar het pensioenfonds van de sigarenindustrie bestaat nog steeds en heeft de pensioenen dit jaar

'gewoon' verhoogd. Veel van de honderden pensioenfondsen in Nederland bestaan ongeveer 60 jaar. Als je kijkt over die lange periode, dan moet je constateren dat er over die periode heel veel goed is gegaan. Er is niets op tegen om kritisch naar de pensioensector te kijken, maar dan moet je niet alleen kijken naar wat er misging, maar naar de totale ontwikkeling en over een lange termijn."

Risico's scherp op netvlies

Willem legt uit dat dit risico nemen weloverwogen gebeurt. "We hebben een beleggingscommissie die maandelijks bij elkaar komt, die nauw contact heeft met onze vermogensbeheerder AXA (zie ook het interview met Johan Scheper), die nauwlettend alle rapportages volgt en het volledige bestuur daarover informeert. Niet alle bestuursleden houden zich bezig met de kleinste details van al onze beleggingen, maar wij hebben als bestuur wel scherp op ons netvlies welke risico's wij lopen. Wij investeren in beleggingscategorieën waar wij als bestuur in geloven en die passen bij ons fonds."

Om te kunnen indexeren moeten we wel beleggen. Dat brengt risico's met zich mee. Daarom leggen we niet alle eieren in één mandje. Door in verschillende beleggings-

Willem van den Nieuwenhof: "Wij hebben als bestuur scherp op ons netvlies welke risico's wij lopen."

categorieën te beleggen verminderen we per saldo ons risico. De kans bestaat natuurlijk altijd dat het op een onderdeelje niet goed gaat, neem als voorbeeld een belegging in het aandeel Volkswagen. Door de gehanteerde spreiding wordt het fonds door een sterke daling van één belegging slechts beperkt geraakt.

Geen dik betaalde bestuurders

Een ander beeld dat soms in de media leeft, is dat pensioenfondsbestuurders net als bestuurders van banken en verzekeringsmaatschappijen dik worden betaald. "Ik denk dat onze deelnemers wel weten dat dit bij ons niet zo is", zegt Willem. "Bestuurders van ons fonds die nog in actieve dienst zijn, krijgen gewoon hun salaris van de werkgever voor hun 'normale' baan. Het werk voor het pensioenfonds doen ze erbij zonder extra vergoeding. In principe krijgen ze van de werkgever wel tijd om hun werk voor het fonds te doen. Maar de realiteit is dat een groot deel van het werk, zoals het voorbereiden van de vergaderingen, in de avonduren gebeurt. De gepensioneerde bestuurders krijgen wel een bescheiden vergoeding per vergadering. Maar als je die omrekent naar het aantal uren dat ze erin stoppen is dat geen behoorlijk uurloon.

Toenemende werkdruk

Willem constateert dat de werkdruk van de bestuurders enorm toeneemt, vooral door de steeds strengere eisen van het toezicht. "Ik heb het eens nagekeken. Toen ik begon in 1998 vergaderden we als bestuur twee keer per jaar en één keer met de Deelnemersraad. Vorig jaar hebben we als bestuur elf keer vergaderd en dan nog drie keer met de oude Deelnemersraad, drie keer met het oude en twee keer met het nieuwe Verantwoordingsorgaan en twee keer met de sociale partners. Al die vergaderingen moeten apart grondig worden voorbereid en dan zijn er nog de vergaderingen van Beleggingscommissie en de Communicatiecommissie. De hoeveelheid correspondentie is ook enorm. Het is goed dat er strak toezicht wordt gehouden op de pensioensector maar je kunt er ook in doorslaan." ■

Hoe hoog legt Pensioenfonds Cosun de lat voor behoud van koopkracht?

Voor 1 oktober heeft het Cosun pensioenfonds, net als alle andere pensioenfonds, bij De Nederlandsche Bank de resultaten moeten inleveren van de eerste haalbaarheidstoets. Dit is een toets om vast te stellen in hoeverre het pensioenfonds in staat is zijn ambities te realiseren. Het bestuur van ons fonds legt de lat behoorlijk hoog om de koopkracht van het pensioen zo veel mogelijk op peil te houden. Uit de haalbaarheidstoets blijkt dat dit met het nu gekozen beleid moet kunnen.

In het Pensioenbulletin van februari 2015 vertelden bestuursleden Wilfert van Veldhoven en John Vriends over het nieuw Financieel Toetsingskader met nieuwe financiële spelregels voor pensioenfonds. Wilfert en John bespraken wat die nieuwe regels zouden betekenen voor het beleid van het pensioenfonds. In het juli nummer van het bulletin vertelde bestuursvoorzitter Willem van den Nieuwenhof over de uitgebreide studie die het fonds heeft gedaan om het nieuwe beleid te ontwikkelen. Daarbij zijn duizend scenario's over een periode van 15 jaar doorgerekend. Uit de studie kwam naar voren dat het fonds in zijn beleggingsbeleid iets meer risico zal moeten nemen om in de toekomst de pensioenen zo veel mogelijk te kunnen indexeren. De ambitie van het nieuwe beleidskader is om onder 'normale' omstandigheden de pensioenen van

actieve deelnemers te laten meestijgen met 100% van de loonindex en de pensioenen van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden met 75% van de prijsindex. Willem vertelde toen ook over de haalbaarheidstoets die het fonds voor 1 oktober moest doen. We vroegen hem nu wat de resultaten van die toets zijn.

Pensioenresultaat over 60 jaar

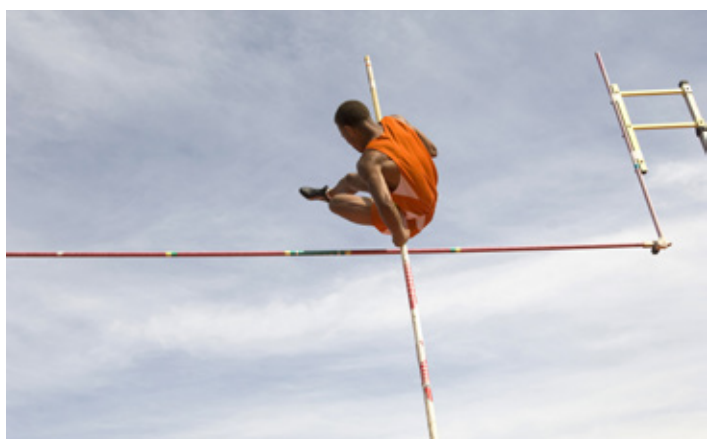
Bij de haalbaarheidstoets wordt er gekeken naar de ontwikkeling van het pensioenresultaat over een periode van 60 jaar. Is zo'n lange termijn wel realistisch want het blijkt nauwelijks mogelijk de ontwikkelingen over 10 jaar te kunnen voorspellen? "Dat is zeker waar", zegt Willem. "Toch is het nuttig om deze exercitie te doen, want er worden alle mogelijke economische scenario's doorgerekend en zo

krijg je een beeld van hoe het pensioenresultaat van onze deelnemers zich over een lange tijd kan ontwikkelen. Tegelijkertijd moeten we heel voorzichtig zijn en maar beperkt waarde hechten aan de uitkomsten ervan.”

Behoud van koopkracht

Bij het bepalen van het pensioenresultaat gaat het vooral om de koopkracht van het pensioen. Stel dat je een pensioen hebt opgebouwd van 1.000 euro per maand, dan zou je daar nu bij een bakker 500 broden voor kunnen kopen. Over 60 jaar kun je voor diezelfde 1.000 euro zonder twijfel veel minder broden kopen omdat de prijzen gestegen zijn. Het gaat er dus om dat je pensioen in de loop der jaren zodanig wordt verhoogd dat je over 60 jaar voor het pensioen dat je dan krijgt nog steeds 500 broden kunt kopen. In dat geval is je pensioenresultaat 100%.

“Natuurlijk is het resultaat afhankelijk van hoe de economie zich zal ontwikkelen. Dat kan mee- of tegenvallen”, zegt Willem. “Uit onze haalbaarheidstoets blijkt dat als de economie zich normaal zal ontwikkelen, we met ons nu gekozen beleid voor onze deelnemers gemiddeld een pensioenresultaat van ongeveer 100% zullen halen over 60 jaar. Daarbij hebben wij voor onszelf bepaald dat een pensioenresultaat van 90% de ondergrens is die wij nog acceptabel vinden. Komen we daaronder dan zullen we met de sociale partners gaan overleggen wat voor maatregelen we dan kunnen nemen. We hebben ook gekeken naar de maximale uitschieter naar beneden in een zeer negatief economisch scenario (in pensioenfondsenjargon “langdurig slecht weer” genoemd). Dan mag bij ons de uitschieter naar beneden in het pensioenresultaat niet meer dan 30% zijn, wat neerkomt op een pensioenresultaat van 63%.”

Verwachting voor persoonlijk pensioenresultaat in UPO

De genoemde percentages zijn gemiddelden voor alle deelnemers gezamenlijk. Willem legt uit dat er ook is gekeken naar de verschillende leeftijdsgroepen. Het Uniform Pensioen Overzicht (UPO) dat de deelnemers ontvangen in 2016 zal het voor hen persoonlijk verwachte pensioenre-

sultaat bevatten. “Voor jongeren zullen de marges aan de boven- en de onderkant groter zijn omdat de risico’s over een hele lange periode nog lastiger in te schatten zijn dan van ouderen. Er zijn ook verschillen tussen actieve en gewezen deelnemers van dezelfde leeftijdsgroep. Bij actieve deelnemers is de indexatie gebaseerd op de loonindex en bij gewezen deelnemers en pensioengerechtigden is dat de prijsindex.”

Vooruitzichten voor korte termijn niet rooskleurig

De haalbaarheidstoets kijkt naar het pensioenresultaat over een periode van 60 jaar. Zoals al gezegd, is dat een heel lange tijd en kunnen we maar beperkte waarde hechten aan de uitkomsten van de toets.

Ondertussen hebben we te maken met de realiteit van de korte termijn en die is niet heel rooskleurig. Hoewel wij er ten opzichte van de meeste pensioenfondsen in Nederland behoorlijk goed voor staan, is ook onze beleidsdekkingsgraad in de afgelopen maanden steeds iets verder gedaald. Dat komt voor een deel doordat De Nederlandsche Bank in juli een nieuwe methode voor het berekenen van de verplichtingen heeft ingevoerd. Daarnaast spelen de nog steeds zeer lage rente en dalingen van de koersen op de effectenbeurzen ons en alle andere pensioenfondsen parten. We moeten er dus rekening mee houden dat we op korte termijn de pensioenen maar beperkt zullen kunnen indexeren.

Toets wordt jaarlijks herhaald

De haalbaarheidstoets wordt elk jaar herhaald. We zullen daar dan over communiceren zodat je weet of het pensioenfonds nog steeds op koers ligt om de ambities waar te kunnen maken. Willem heeft er alle vertrouwen in. “We gaan iets meer risico nemen in ons beleggingsbeleid. Dat betekent wat meer beleggen in aandelen en iets minder in leningen met een vaste rentevergoeding. Ook gaan we het afdekken van het renterisico wat verminderen omdat we denken dat met de huidige zeer lage niveaus we ons op dit vlak iets meer risico kunnen veroorloven. We zijn dat beleid nu aan het invullen in onze portefeuille. Dat doen we stap voor stap en we doen alleen wat bij ons past. Als bestuur van het pensioenfonds zijn we na afronding van de studie en de haalbaarheidstoets tot de conclusie gekomen dat we de opdracht die de sociale partners bij ons hebben neergelegd ook op langere termijn kunnen uitvoeren. Dit gaan we vastleggen in een nieuwe overeenkomst voor uitvoering van de pensioenregeling.” ■

Voorzitter Wytze Dijkstra van Vereniging van gepensioneerden:

“We hechten aan het voortbestaan van ons solide pensioenfonds”

“Wij willen ons blikveld niet vernauwen tot alleen de gepensioneerden. Solidariteit staat hoog in ons vaandel. We willen ook zeker de belangen van de jongeren in de gaten houden.”

Een opmerkelijke uitspraak van de voorzitter van de Vereniging van gepensioneerden van Cosun, Wytze Dijkstra.

Wytze werkte van 1984 tot 2005 als secretaris van de Raad van Beheer van Cosun. Twee jaar na zijn pensionering werden er mensen gevraagd om zitting te nemen in organen van het pensioenfonds. Wytze meldde zich aan en kwam op verzoek van de OR in het Verantwoordingsorgaan. “Een Vereniging van gepensioneerden was er toen nog niet”, zegt hij. “Men had wel pogingen gedaan er een op te richten, maar die waren mislukt. Dan ga ik het nog een keer proberen, zei ik. Na een oproep in het Pensioenbulletin kwamen er zo’n 25 reacties. Later kreeg ik de gelegenheid om wat over de vereniging te vertellen tijdens gepensioneerdendagen in Dinteloord, Groningen en Puttershoek. Dat leverde 100 belangstellenden op. Daarna moest ik vanwege een open hartoperatie een half jaar pas op de plaats maken, maar in 2010 hebben we de vereniging opgericht met ongeveer 120 leden.

Het pensioenfonds heeft ons steeds goed geholpen om het aantal leden te vergroten. Als iemand drie maanden voor zijn pensioen informatie krijgt over zijn pensionering zit daar ook een brief bij over de mogelijkheid om lid van onze vereniging te worden. Dat werkt heel goed.”

Liefst zelf met bonden en werkgever om de tafel

Momenteel telt de vereniging ongeveer 830 leden. Dat is ruim de helft van het totale aantal pensioengerechtigden en ook een behoorlijk percentage van de totale deelnemerspopulatie van het pensioenfonds. “Het liefst zou ik willen dat alle gepensioneerden lid van onze vereniging waren”, zegt Wytze. “Want hoe meer leden we hebben, hoe sterker we staan. Voor de contributie hoeft men het niet te laten, want die is één euro per maand.” Het liefste zou Wytze zien dat de vereniging samen met de werkgever en de vakbonden aan tafel zou zitten om te praten over de inhoud van de regeling. Dat lukt niet in het Nederlandse pensioenbestel waarin de vakbonden worden geacht ook de gepensioneerden te vertegenwoordigen. “Het liefst zijn we er zelf bij als er wordt gesproken over ons pensioen. We schrijven de bonden brieven en we hebben een keer een gesprek gehad met een mevrouw van het FNV,

maar dat heeft niets opgeleverd. Een paar jaar geleden is de indexatieambitie van de gepensioneerden verlaagd van 100% naar 70%, terwijl die van de actieve deelnemers nagenoeg 100% is met nog een aantal jaren een garantie van de werkgever. Dat is toch wel een teken dat je als gepensioneerden – om het in landbouwtermen uit te drukken – aan de achterste mem hangt.”

Er is toen veel over gezegd en geschreven en een onafhankelijke deskundige oordeelde dat de maatregelen evenwichtig waren, maar hij stelde wel voor om inhaalindexatie op te nemen in de reglementen van het fonds. Wytze wil het allemaal niet meer oprakelen maar hij blijft vinden dat de gepensioneerden toen tekort zijn gedaan.

Wytze Dijkstra: “We mogen wel eens van mening verschillen, maar dat hoeft de relatie niet te verstoren.”

Belangrijke invloed

Binnen het pensioenfonds heeft de vereniging wel degelijk een belangrijke invloed. “In het Verantwoordingsorgaan hebben we zes leden namens de pensioengerechtigden, naast vier leden namens de actieve deelnemers en twee namens de onderneming. Dat is puur op basis van de getalsverhoudingen binnen het totale aantal deelnemers”, legt Wytze uit. Daarnaast zitten er twee leden namens de

pensioengerechtigden in het bestuur. Er is een vacature en Ad van Dienst, treedt volgend jaar af. In dit Pensioenbulletin staat een oproep voor gepensioneerden die interesse hebben in een bestuursfunctie. "Het valt niet mee goede kandidaten te vinden voor het bestuur. De eisen die tegenwoordig door De Nederlandsche Bank (DNB) worden gesteld zijn hoog. Het bestuurswerk kost ook veel tijd. Je moet het willen en je moet het kunnen. We hebben nu een kandidate die als toehoorder de fondsbestuursvergaderingen bijwoont en in november hopelijk wordt voorgedragen voor goedkeuring door DNB en daarna volledig meedoet. We hebben aan het bestuur voorgesteld dat kandidaat bestuursleden al een jaar voor hun benoeming meelopen met het bestuur. Zo ver wilde het bestuur niet gaan, maar het is ons wel tegemoet gekomen door de eventuele verkiezingen voor bestuursleden namens de pensioengerechtigden een half jaar te vervroegen. Zo kan de gekozen kandidaat toch een half jaar lang zich goed voorbereiden."

Geen bingo maar puur pensioen

De Vereniging van gepensioneerden houdt zich puur met het onderwerp pensioen bezig. Een gezellige bingoavond staat niet op het programma. "We zijn lid van de NVOG, de landelijke belangenorganisatie voor gepensioneerden. Die heeft allerlei commissies waarbij ook de samenhang

tussen pensioen en zorg aan de orde komt. Die ontwikkelingen volgen wij wel nauwlettend."

De relatie tussen de Vereniging van gepensioneerden en het pensioenfonds en de werkgever is volgens Wytze goed. "We mogen wel eens van mening verschillen, maar dat hoeft de relatie niet te verstoren. We sturen een keer per jaar een bericht aan onze leden en dan regelt de onderneming de verzending. Ook mogen we voor vergaderingen gebruik maken van de faciliteiten van het bedrijf. Als er belangrijke ontwikkelingen zijn, betreft het pensioenfonds ons daarbij. Zo heeft het bestuur ons uitgenodigd toen de studie is gedaan waaruit naar voren kwam dat het fonds wat meer risico moet gaan nemen in het beleggingsbeleid om de indexatieambitie waar te kunnen maken. Het is ons uitgelegd en daar zijn we het ook mee eens. We zijn zeer tevreden over ons pensioenfonds. De pensioenen zijn nog nooit gekort en we hebben meer indexatie gekregen dan veel andere fondsen, inclusief de twee grootste, ABP en Zorg en Welzijn. We hebben een solide pensioenfonds en we hechten aan het voortbestaan."

Lid worden?

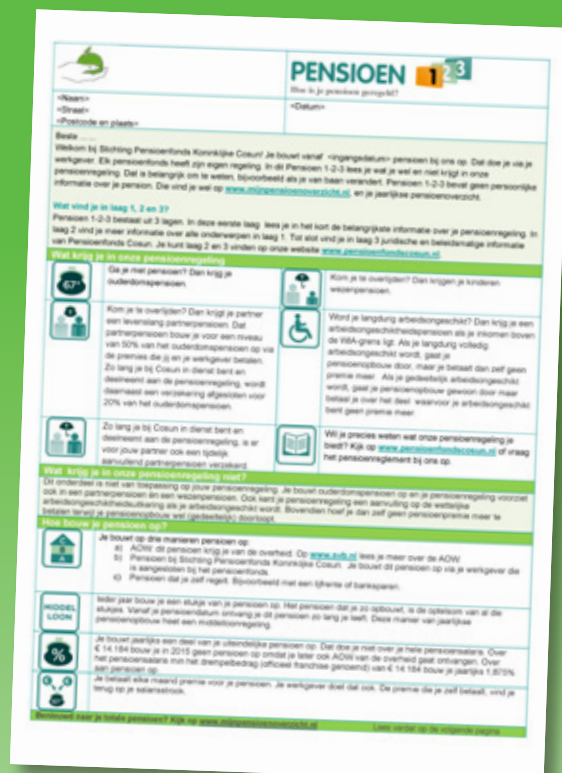
Als je lid wilt worden van de Vereniging van gepensioneerden kun je je opgeven bij het Pensioenbureau. De contactgegevens vind je op pagina 2 van dit bulletin. ■

Nieuwe startbrief geeft inzicht binnen 5 minuten

Nieuwe collega's die deelnemer worden van het pensioenfonds krijgen tegenwoordig een nieuwe startbrief van één dubbelzijdig bedrukte A4 in plaats van een brief met vele bladzijden. Die informatie staat ook op de website zodat iedereen heel snel kan zien wat de hoofdzaken van de pensioenregeling zijn.

In de vorige editie van het Pensioenbulletin hebben we geschreven over onze nieuwe website www.pensioenfondscosun.nl. Hopelijk heb je die al eens bezocht. Een belangrijk onderdeel van de site is het Pensioen 1-2-3: de nieuwe methode om deelnemers te informeren over hun pensioenregeling. Laag 1 biedt alleen de hoofdzaken, laag 2 geeft meer informatie over alle onderdelen en in laag 3 vind je documenten met alle details zoals het pensioenreglement.

Het volledige Pensioen 1-2-3 staat op de website. Laag 1 wordt op papier ook verstuurd als startbrief naar nieuwe deelnemers. Zo hebben zij met de iconen en korte teksten binnen 5 minuten een idee van wat de pensioenregeling op hoofdlijnen inhoudt. ■

Kandidaat bestuursleden namens pensioengerechtigden gezocht

Ben je gepensioneerd, ben je serieus geïnteresseerd in de pensioenmaterie en lijkt een bestuursfunctie in het pensioenfonds je interessant? Dan kun je tot 1 december a.s. aanmelden als kandidaat bestuurslid.

Het pensioenfonds heeft een bestuur met vertegenwoordigers namens de werkgever, namens de actieve deelnemers en namens de pensioengerechtigden. Op 30 juni 2016 treedt het bestuur af volgens het daarvoor geldende rooster. Er zijn twee zetels in het bestuur namens de pensioengerechtigden. Eén bestuurslid namens de pensioengerechtigden heeft te kennen gegeven dat hij zich na 30 juni 2016 niet meer beschikbaar zal stellen als bestuurslid. Die bestuurszetel wordt in ieder geval vacant.

Goede voorbereiding belangrijk

Kandidaten voor een bestuursfunctie bij een pensioenfonds moeten worden goedgekeurd door de toezichthouder, De Nederlandsche Bank. Die stelt strenge eisen aan de benodigde deskundigheid van pensioenfondsbestuurders. Daarom is het belangrijk dat kandidaten zich goed kunnen voorbereiden op hun bestuurstaak door vooraf cursussen te volgen en als toehoorder de vergaderingen van het bestuur van het pensioenfonds bij te wonen. Met het oog hierop heeft het bestuur, mede op verzoek van de Vereniging van gepensioneerden, besloten de procedure voor het zoeken naar kandidaten voor een bestuursfunctie namens de pensioengerechtigden een half jaar te vervroegen.

Aanmelden vóór 1 december

De Vereniging van gepensioneerden Koninklijke Cosun kan

kandidaten aandragen. Een pensioengerechtigde van het fonds die serieus belangstelling heeft, kan zich ook rechtstreeks bij het bestuur van het fonds kandidaat stellen. De kandidaatstelling, mede ondertekend door ten minste drie pensioengerechtigden van het fonds, dient vóór 1 december 2015 door het bestuur te zijn ontvangen, vergezeld van een overzicht van opleiding, loopbaan en bestuurlijke ervaring.

De aanmelding kan gestuurd worden naar het onderstaande adres:

Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun

T.a.v. de heer Cor Veraart

Postbus 3411

4800 MG Breda

E-mail: pensioenbureau@cosun.com

Tel. 076 530 34 10

Verkiezingen bij meerdere kandidaten

Cor is graag bereid om geïnteresseerden informatie te geven over de inhoud van de bestuursfunctie en de eisen die aan bestuurskandidaten worden gesteld.

Als zich vóór 1 december meerdere kandidaten aanmelden, zal het bestuur, zoals is vastgelegd in de statuten, in de maand december verkiezingen uitschrijven.

Het bestuur roept geïnteresseerden van harte op om zich kandidaat te stellen voor deze intensieve, uitdagende en boeiende functie. ■

AXA Investment Management herbenoemd als vermogensbeheerder

De beleggingen van het Cosun pensioenfonds en het daarop behaalde rendement zijn van groot belang voor de koopkracht van je (toekomstige) pensioen. In totaal heeft ons fonds een belegd vermogen van bijna 900 miljoen euro. Dat wordt belegd door AXA Investment Management (AXA IM), die onlangs is herbenoemd als onze vermogensbeheerder.

De vermogensbeheerder wordt aangestuurd door het bestuur van het pensioenfonds, dat daarvoor steunt op de adviezen van de beleggingscommissie. Die bestaat uit vier bestuursleden plus de manager van het Pensioenbureau. De beleggingscommissie wordt daarnaast ondersteund door het bureau Sprenkels & Verschuren. Johan Scheper is een van de bestuursleden in de beleggingscommissie. Hij was vroeger financieel directeur van de suikerdivisie van CSM, die werd overgenomen door Cosun. Johan werd toen projectdirecteur integratie en was daarna nog een tijd concern controller tot hij in 2011 met pensioen ging. Hij was al fondsbestuurder bij CSM Suiker en vanuit zijn voorzittersrol van het Pensioenfonds Suiker 2007 nauw betrokken bij de fusie van dat fonds met Pensioenfonds Cosun. Vanwege zijn kennis en ervaring vroeg Cosun hem om namens de werkgever lid te blijven van het bestuur.

Uitvoerig selectietraject

Johan vertelt ons over een traject dat uiteindelijk heeft geleid tot de herbenoeming van AXA IM als vermogensbeheerder. Het is niet zo dat het bestuur niet tevreden was over AXA IM. "Maar uit het oogpunt van goed pensioenfondsbestuur is het verstandig om bij alle externe partijen met wie wij samenwerken periodiek te kijken of de gemaakte afspraken zijn nagekomen, wat de prestaties waren en of het prijskaartje nog competitief is."

Het pensioenfonds heeft in 2007 het vermogensbeheer in handen gelegd van AXA IM.

"AXA IM is een dochter van een grote verzekeraar en verzekeraars zijn over het algemeen goed in het beheren van de premie-inkomsten en het identificeren en afdekken van beleggingsrisico's. Dus wat dat betreft eigenlijk vergelijkbaar met een pensioenfonds. AXA heeft ons bijvoorbeeld heel goed geadviseerd bij de te volgen strategie voor het afdekken van het renterisico. Daar hebben we de afgelopen jaren veel voordeel van gehad. Als je kijkt naar de beleggingsportefeuille die bedoeld is voor het te behalen rendement, dan heeft AXA voor ons normaal gepresteerd, soms iets beter en soms iets minder dan het

Johan Scheper: "Een vermogen van bijna een miljard euro boek je niet zo maar even over."

marktgemiddelde."

Johan benadrukt dat niet alleen de beleggingsrendementen en de kosten belangrijk zijn. Het gaat ook om het risicobeheer, de samenstelling en spreiding van de beleggingsportefeuille, de service die de vermogensbeheerder levert en de kwaliteit van de rapportages.

Vertrouwen

De zoektocht naar wie voor ons fonds de beste vermogensbeheerder voor de toekomst zou zijn, heeft bijna een jaar geduurd. Johan en Cor Veraart, de manager van het Pensioenbureau, hebben met hulp van de externe adviseur Strategeon een lijst opgesteld van tien partijen die in aanmerking kwamen om voor ons als fiduciair vermogensbeheerder op te treden. Dat is een moeilijk begrip dat om uitleg vraagt. "In het woord fiduciair zit fiducia, of vertrouwen. Je vertrouwt het beheer van je vermogen toe aan

een vermogensbeheerder die op basis van het door jou geformuleerde beleggingsbeleid voorstellen doet voor de inrichting van je beleggingsportefeuille. Vervolgens zoekt de fiduciair vermogensbeheerder gespecialiseerde fondsmanagers voor de verschillende categorieën beleggingen en bewaakt het geheel. Overigens blijft het bestuur van het pensioenfonds altijd zelf verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid.”

“Het bestuur van het pensioenfonds blijft altijd zelf verantwoordelijk voor het beleggingsbeleid”

Johan vertelt dat van de bijna 900 miljoen euro ongeveer 250 miljoen wordt belegd in instrumenten om het renterisico van de pensioenverplichtingen af te dekken. Van de rest van het vermogen, dit is de rendementsportefeuille, wordt momenteel circa 65% geïnvesteerd in beleggingen met een min of meer vaste rentevergoeding en ongeveer 35% in aandelen.

Kosten bespaard

Van de tien geselecteerde partijen vielen er al snel vijf af. De andere vijf, inclusief AXA IM, werd gevraagd een

voorstel over hun beleggingsfilosofie en wijze van vermogensbeheer in te dienen. Daarbij wilde het projectteam zich een beeld vormen van zaken als ervaring met fiduciair beheer, de omvang van het begeleidende team, de organisatie van het beleggingsproces en de risicobeheersing, de kosten en de service. Bovendien werd rapportage en communicatie in het Nederlands belangrijk gevonden. Ze kregen een aantal concrete praktijkvragen voorgelegd en ook werden er referenties opgevraagd. Na deze selectieronde bleven er drie partijen over. Deze partijen zijn door een team van leden van de beleggingscommissie bezocht. Doelstelling hiervan was om te kijken hoe het er op de ‘werkvloer’ (het hart van de organisatie) aan toe gaat en daarnaast om een gevoel te krijgen bij de mensen aan wie je uiteindelijk het beheer van ons fondsvermogen toevertrouwt. “De geselecteerde partijen werden door het projectteam op hoofdlijnen vrijwel gelijkwaardig beoordeeld”, vertelt Johan. “Dan is het feit dat je met AXA IM al acht jaar ervaring hebt een belangrijk punt. Daarnaast speelden de kosten een rol die we zouden moeten maken als we overgingen naar een andere partij. Een over meerdere beleggingsfondsen verdeeld vermogen van bijna een miljard euro boek je niet zo maar even over naar andere vermogensbeheerders. Dan praat je al gauw over meer dan een miljoen euro aan kosten die hiermee gemoeid zijn. Die hebben we bespaard door bij AXA IM te blijven. Bovendien hebben we betere afspraken kunnen maken over de beheerkosten.” ■

Eerder met pensioen gaan kan nog steeds

De pensioenrichtleeftijd is in de regeling van pensioenfonds Cosun in 2014 verhoogd van 65 naar 67 jaar. Betekent dit nu dat je niet meer eerder met pensioen kunt gaan? Nee, dat betekent het niet. Als je dat wilt kun je nog steeds eerder met pensioen gaan. Dat kan zelfs vanaf je 55ste jaar.

Het woord pensioenrichtleeftijd geeft al aan dat het een richtlijn is. Anders gezegd: 67 is de standaardpensioenleeftijd, maar uiteindelijk bepaal jij zelf wanneer je met pensioen gaat. Er zijn wel een paar dingen waar je rekening mee moet houden. Daar gaan we in dit artikel op in.

Hoe eerder je gaat, hoe lager het pensioen

Elk jaar bouw je een stukje van je pensioen op. Je pensioenfonds beheert dat voor jou. Vanaf het moment dat je met pensioen gaat, zorgt het fonds ervoor dat je maandelijks een pensioenuitkering krijgt tot je overlijdt. Daarna

krijgt je partner, als die nog leeft, een partnerpensioen. Als je besluit vóór je 67ste met pensioen te gaan, begin je eerder met het opmaken van je opgebouwde pensioen. Dat moet dus over een langere periode worden gespreid en daardoor wordt je uitkering lager. Als je eerder stopt met werken, stop je ook eerder met pensioen opbouwen en daardoor wordt je pensioen ook lager. Hoe eerder je met pensioen gaat, hoe lager je maandelijkse pensioenuitkering wordt. Als je serieus overweegt eerder met pensioen te gaan en je wilt weten wat dan je uitkering wordt, kun je het Pensioenbureau van Cosun vragen om een

berekening voor je te maken.

Als je eerder met pensioen wilt gaan, moet je dat zes maanden voor de gewenste pensioendatum aanvragen.

Let op wanneer je AOW ingaat

Waar je ook rekening mee moet houden, is wanneer je AOW ingaat. Vroeger was dat altijd op 65-jarige leeftijd. Tegenwoordig is dat afhankelijk van je leeftijd. Ben je geboren voor 1 mei 1954 dan gaat je AOW nog eerder in dan je 67ste jaar. In de vorige editie van het Pensioenbulletin hebben we een artikel met een tabel daarover gepubliceerd. Ben je na 1 mei 1954 geboren dan wordt je AOW-leeftijd 67 of later. Dat is afhankelijk van hoe de gemiddelde levensverwachting in Nederland zich gaat ontwikkelen.

Als je besluit eerder met pensioen te gaan, moet je er rekening mee houden dat je het nog een tijd zonder je AOW-uitkering moet doen, want de AOW kun je niet vervroegen.

Interessante optie: deeltijdpensioen

Wil je wel minder gaan werken voor je 67ste, maar nog niet helemaal stoppen, dan is deeltijdpensioen wellicht voor jou een interessante mogelijkheid. Je gaat dan voor een deel van je werktijd met pensioen. Voor het andere

deel blijf je werken en voor dat deel blijf je pensioen opbouwen. Je totale pensioen wordt iets lager omdat je een deel eerder opneemt.

Je kunt vanaf je 55ste jaar kiezen voor deeltijdpensioen. Het deeltijdpensioenpercentage moet ten minste 20% zijn.

Als je langer wilt doorwerken

Als je na je 67ste nog wilt blijven doorwerken, dan kan dat als je werkgever daarmee instemt. Je pensioen wordt dan hoger omdat het later ingaat. Er vindt geen verdere opbouw meer plaats. Uitstel van het pensioen is alleen mogelijk voor zover het verhoogde ouderdomspensioen nog binnen de fiscale grenzen valt. Je AOW kun je niet uitstellen.

Meer informatie op website

Er zijn nog meer keuzes die je met betrekking tot je pensioen kunt maken. Zo kun je eerst beginnen met een hogere uitkering en dan daarna een lagere. Ook kun je je partnerpensioen uitruilen voor een hoger ouderdomspensioen of andersom

Uitgebreide informatie over alle keuzemogelijkheden vind je in het Pensioen 1-2-3 op onze website www.pensioenfondscosun.nl ■

